

Intensywne przemiany społeczno-kulturowe w Polsce obserwowane na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat znajdują odzwierciedlenie w nowych sposobach definiowania i postrzegania roli matki i nowych sposobach realizacji zadań przed jakimi staje matka. Badacze zwracają uwagę, że „Matka Polka” przestaje być dominującym wzorem kobiecości, a wyobrażenia na temat tego kim jest Matka Polka szybko ewoluują. Medialne doniesienia na temat wyrodných matek krzywdzących swoje dzieci, czy kobiet odrzucających macierzyństwo wzbudzają silne emocje i wywołują niepokój o to, jak macierzyństwo będzie wyglądało w niedalekiej przyszłości. W tym klimacie niepewności i moralnej paniki część kobiet opowiada się za powrotem do tradycyjnych definicji ról płciowych i tradycyjnych wartości, podczas kiedy pozostałe podzielają bardziej liberalne poglądy na temat ról kobiecych i miejsca kobiet w społeczeństwie.

Polska pozostaje jednym z najbardziej religijnych krajów Europy. Kościół Katolicki utrzymuje dominującą pozycję, jednocześnie jednak w społeczeństwie polskim obserwuje się rosnące zróżnicowanie religijne. W ciągu ostatnich dekad systematycznie powiększa się grupa konwertytów na islam. Przejściu na islam często towarzyszą negatywne reakcje otoczenia społecznego. Dla kobiet, które przyjęły islam wychowanie dzieci staje się zadaniem wyjątkowo trudnym z powodu obawy, że doświadczana przez nie niechęć przeniesie się również na ich dzieci.

W związku z tym jako szczególnie ważne jawi się pytanie o związek religii z praktykami macierzyńskimi i tożsamością młodych matek. W moich badaniach skupię się na młodych matkach, czyli kobietach, które urodziły pierwsze dziecko w ciągu ostatnich pięciu lat.. Uzasadnieniem takiego wyboru jest fakt, że wczesny okres macierzyństwa to okres najintensywniejszych zmian, w którym kobiety na nowo muszą odpowiedzieć sobie na pytania „kim jestem?” i „jaki jest moje miejsce w świecie?”. Przedmiotem mojego zainteresowania są dwie grupy młodych matek: katoliczki i konwertytki na islam. Moim celem jest zbadanie w jaki sposób treści religijne kształtują ich doświadczenia związane z byciem matką; w jaki sposób młode religijne matki negocjują i godzą sprzeczne oczekiwania; w jaki sposób religia kształtuje ich tożsamość i jakie różnice w odniesieniu do tych aspektów ich doświadczenia ujawniają się pomiędzy katoliczkami i muzułmankami.

Tego typu badania socjologiczne nie były w Polsce dotąd podejmowane na szerszą skalę. Mój projekt wypełni więc lukę w socjologicznych badaniach religii we współczesnej Polsce. Odpowiedzi na powyżej sformułowane pytania są istotne również ze względu na duże upolitycznienie macierzyństwa. Tradycyjne wyobrażenia na temat macierzyństwa wywierają nadal bardzo duży wpływ na decyzje polityczne, które regulują prawa pracownicze matek, kształtują rozwój instytucjonalnej opieki nad dziećmi (żłobki, przedszkola) czy zabezpieczenia socjalne matek, które rezygnują z pracy zawodowej, żeby zająć się dziećmi.

W badaniach wykorzystam kilka metod pozyskiwania danych. Głównym źródłem będą wywiady z młodymi matkami i zapis obserwacji prowadzonej w religijnych grupach dla matek. Przeprowadzone zostaną także wywiady grupowe, podczas których uczestniczki zostaną poproszone o wypełnienie kwestionariusza przeznaczonego do badania treści tożsamościowych i sposobów organizacji tożsamości. Ponadto w sposób systematyczny zebrane zostaną publikacje Kościoła katolickiego i publikacje organizacji muzułmańskich adresowane do matek oraz publicznie dostępne wypowiedzi matek aktywnych w internetowych grupach wsparcia o charakterze religijnym.

Zakładam, że rezultatem tego projektu będzie opracowanie teorii w przekonujący sposób ujmującej związek między religią, macierzyństwem i tożsamością młodych matek w Polsce. Zaproponowane ujęcie teoretyczne będzie oryginalne, osadzone w specyficznym kontekście społeczno-kulturowym, oparte na danych empirycznych i uważnej analizie przydatności wybranych istotnych pojęć socjologicznych. W ramach projektu przetestowane zostaną również nowe metody badań. W rezultacie projekt ten pogłębi wiedzę na temat miejsca religii w życiu jednostki i grup społecznych we współczesnej Polsce, a tym samym przyczyni się do rozwoju wiedzy z zakresu socjologii religii.